

GEDRAGSCODE INTEGRITEIT RAADSLEDEN GEMEENTE ASSEN

WETSTECHNISCHE INFORMATIE

Gegevens van de regeling

Organisatie	Assen
Organisatietype	Gemeente
Officiële naam regeling	Gedragscode integriteit raadsleden gemeente Assen
Citeertitel	Gedragscode integriteit raadsleden gemeente Assen
Vastgesteld door	Gemeenteraad
Vastgesteld op	14 april 2022
Onderwerp	Bestuur en Recht

Inleiding

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdrager, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot het bestuursorgaan. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan bestuurders, (leden van) de gemeenteraad en bovenal aan de burger. Politieke ambtsdragers hebben een voorbeeldfunctie. Een politiek ambt wordt verricht in een glazen huis. Een raadslid gedraagt zich zoals een goed ambtsdrager betaamt. Een politieke ambtsdrager onthoudt zich van gedragingen die de goede uitoefening of het aanzien van het ambt of het openbaar bestuur schaden. Een politiek ambt gewetensvol vervullen gebeurt in de dagelijkse praktijk en strekt zich ook uit tot de privésfeer. In de democratische rechtsstaat dient een ieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede) verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Deze plicht is voor de politieke ambtsdrager neergelegd in de eed of belofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaanvaarding aflegt.

De gemeenteraad stelt zowel voor de eigen leden als voor het college van Burgemeester en Wethouders, hierna te noemen het dagelijks bestuur, een gedragscode vast. Dat is zo vastgelegd in de Gemeentewet. De gedragscode is een richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. Voor raadsleden is er een eigen afzonderlijke gedragscode. Onderhavige gedragscode heeft betrekking op de volksvertegenwoordigers: raadsleden. Veel bepalingen zijn voor dagelijkse bestuurders en raadsleden gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits)regels.

Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. Dit zorgt voor transparantie van het handelen van politieke ambtsdragers evenals van de besluitvorming over en de naleving van de normen vergroten. Zij vormt een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies.

Het voorschrijven van een gedragsregel die afwijkt of verder gaat dan een dwingendrechtelijke wettelijke regeling is niet mogelijk. Een gedragscode heeft dus niet de juridische status van een algemeen verbindend voorschrift zoals een gemeentelijke verordening. De regels worden in gezamenlijk debat vastgesteld door de politieke ambtsdragers zelf. In dit licht moeten de regels in de code worden gezien. Dat maakt de gedragscode evenwel niet vrijblijvend. De bestuurders kunnen daarop worden aangesproken en zij dienen zich over de naleving ervan te verantwoorden. Het niet naleven van de gedragscode kan dus wel onderdeel worden van politiek debat en kan ook politieke gevolgen hebben. De gedragscodes bieden politieke ambtsdragers een handvat om andere politieke ambtsdragers aan te spreken op hun gedrag en hieruit wellicht (politieke) consequenties te trekken.

Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om 'doing the right thing, even when no one is watching'.

Wettelijk kader

De Gemeenteraad stelt een gedragscode vast voor zijn leden (artikel 15, derde lid, Gemeentewet). Deze gedragscode geldt voor de raadsleden en de plaatsvervangend raadsleden, maar richt zich ook tot de bestuursorganen.

Reikwijdte gedragscode

De bepalingen in deze gedragscode zijn alleen van toepassing in de hoedanigheid van het raadslidmaatschap.

Publicatie

De gedragscode is openbaar en via internet beschikbaar.

Eed & Belofte

Volgens artikel 14 Gemeentewet, leggen de leden van de raad, alvorens hun functie te kunnen uitoefenen, in de vergadering, in handen van de voorzitter, de volgende eed (verklaring en belofte) af:

"Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid van de raad benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de raad naar eer en geweten zal vervullen.

Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!"

(Dat verklaar en beloof ik!)"

Belangenverstrengeling

Stemonthouding

De gemeenteraad waakt ervoor dat, indien het raadslid een persoonlijk belang bij een besluit heeft, hij de besluitvorming kan beïnvloeden (artikel 2:4, tweede lid, Algemene wet bestuursrecht). Volgens artikel 28 Gemeentewet, neemt een volksvertegenwoordiger geen deel aan de stemming over:

- "een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
- de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij hoort."

Het raadslid zal in voorkomende gevallen steeds zelf de afweging moeten maken of zij kan deelnemen aan beraadslagingen en stemming. Daarbij zorgt zij ervoor dat er geen (schijn) van belangenverstrengeling optreedt. Van de burgemeester mag worden verwacht dat hij/zij toeziet op integer gedrag van raadsleden als voorzitter van de raad op grond van art. 170 Gemeentewet.

Incompatibiliteiten

- Verboden overeenkomsten/handelingen: raadsleden mogen in geschillen, waar de gemeente/het gemeentebestuur partij is, niet als advocaat, adviseur of gemachtigde werkzaam zijn. Zij mogen bepaalde overeenkomsten, waar de gemeente bij betrokken is, niet rechtstreeks of middellijk aangaan. Van verboden overeenkomsten kan ontheffing worden verleend. (artikel 15, eerste en tweede lid, Gemeentewet).

- Onverenigbaarheid van functies: het zijn van volksvertegenwoordiger sluit het hebben van een aantal andere functies uit (artikel 13 Gemeentewet). Dat leidt er uiteindelijk toe dat betrokkene ophoudt lid te zijn van de volksvertegenwoordiging (artikel X1 Kieswet).

Op overtreding van de incompatibiliteitenregeling (verboden overeenkomsten/handelen) staat uiteindelijk de ordemaatregel van schorsing en vervallenverklaring van het lidmaatschap van de volksvertegenwoordiging (artikel X8 Kieswet).

Nevenfuncties

Het raadslid meldt bij aanvang van het raadslidmaatschap, dan wel binnen een maand na aanvaarding van de (neven)functie, aan de griffier welke andere (neven)functies zij vervult. De informatie betreft in ieder geval de omschrijving van de (neven)functie, de organisatie voor wie de (neven)functie wordt verricht, of het al dan niet een (neven)functie betreft uit hoofde van het raadslidmaatschap en of de (neven)functie bezoldigd of onbezoldigd is.

De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

Solliciteren bij de griffie

Een raadslid kan na aftreden, gedurende één jaar, niet worden benoemd in de functie van griffier of raadsadviseur in dezelfde gemeente.

Zakelijke belangen

Een raadslid doet opgave van haar zakelijke belangen in ondernemingen en organisaties waarmee de gemeente zakelijke betrekkingen onderhoudt.

Informatiebeveiliging & Privacy

Het is belangrijk dat er zorgvuldig met informatie van de gemeente omgegaan wordt. Daarom heeft de gemeente hiervoor regels opgesteld in het Mobile Device Management Beleid. Omdat raadsleden gebruik maken van een zakelijk tablet van de gemeente Assen, is dit beleid op sommige onderdelen ook van toepassing op raadsleden. Binnen de gemeente Assen gelden de volgende informatiebeveiligingsregels, welke ook onverkort op raadsleden van toepassing is:

a) Houd je altijd aan de wet en de gedragscode

Het raadslid houdt zich altijd aan de wet en de gedragscode. Zij respecteert daarbij de (privacy)wet- en regelgeving die voor haar werk van toepassing is, denk hierbij ook aan de afspraken over informatie-uitwisseling. Indien zij vermoedt of ziet dat collega's de regels rond informatiebeveiliging niet naleven, dan spreekt het raadslid hen hier op aan.

b) Behandel informatie met zorg

Het raadslid zorgt ervoor, dat als zij de werkplek verlaat, ze de tablet vergrendelt of uitlogt en vertrouwelijke informatie achter slot en grendel opbergt. Het raadslid zorgt er ook voor dat ze vertrouwelijke documenten direct verwijderd bij printers, kopieerapparaten en scanners. Indien het raadslid vertrouwelijke documenten wil weggooien, dan gebruikt ze hiervoor de daarvoor bestemde afgesloten afvalcontainers of de papiervernietiger.

c) Draag zorg voor toegangsbeveiliging en mobiele apparatuur

Bij benoeming ontvangt het raadslid een persoonlijke toegangspas of sleutel. Hiervoor geldt: leen deze pas/sleutel niet uit! Zorg er voor dat onbevoegden het pand niet in meelopen.

d) Houd je wachtwoorden en codes geheim

Het raadslid zorgt ervoor dat ze moeilijk te raden wachtwoorden en codes gebruikt en ze verandert ze regelmatig. Het is belangrijk dat ze wachtwoorden en codes niet deelt met anderen.

e) Weet met wie je handelt

Het raadslid is ervan bewust dat iemand kan meekijken naar documenten (ook op beeldscherm) of kan meeluisteren bij (telefoon)gesprekken. Het is belangrijk dat de bestuurder weet met wie zij

communiceert via telefoon, fax, internet of e-mail. Het raadslid gebruikt haar eigen professionele oordeel wanneer zij informatie krijgt: niet alles is waar. Geef bij verstrekking van informatie aan waarom en door wie deze gebruikt mag worden.

f) Ga zorgvuldig om met zakelijke digitale middelen

Te denken valt aan bijvoorbeeld e-mail. Gebruik deze voor het werk. Open geen e-mail van onduidelijke afzenders en wees zorgvuldig bij het openen van bijlagen. Het raadslid verstuurt vertrouwelijke informatie via e-mail alleen met beveiligde mail. Bedenk vooraf of verzenden van deze vertrouwelijke informatie echt noodzakelijk is. Benader, download, bewaar of verzend geen illegale of aanstootgevende gegevens.

Digitaal gedrag

Het is belangrijk dat het raadslid altijd de regels volgt die zijn vastgelegd in het beleid met betrekking tot mobiel werken van de gemeente ten aanzien van:

- de op het mobiele apparaat van toepassing zijnde beveiligingseisen;
- het actueel houden van de virusscan en eventuele andere beveiligingssoftware die op het mobiele apparaat is aangebracht.

Samenvattend:

Het raadslid gebruikt digitale middelen en neemt daarbij de nodige zorgvuldigheid in acht.

- Het uitgangspunt voor het gebruik van digitale middelen is zakelijk gebruik. Privégebruik van de digitale middelen is toegestaan gebaseerd op vertrouwen. Het gebruik moet in overeenstemming zijn met de geldende gedragscode. Privégebruik en zakelijk gebruik moeten in balans zijn.
- Het raadslid is zelf volledig verantwoordelijk voor de door haar zelf aangekochte ICT middelen als zij deze middelen inzet om werkzaamheden te verrichten. Dit geldt voor zowel de hardware, software als de data die erop staan en de informatiebeveiligingsaspecten die dit met zich meebrengt.

Onderzoek naar (vermeend) misbruik

In het geval van vermeend misbruik wordt er nader onderzoek gedaan. Daarbij worden bepaalde persoonsgegevens vastgelegd. De gemeente Assen verzamelt niet meer persoonsgegevens dan noodzakelijk.

- Bij vermeend misbruik door een raadslid, wordt de griffier ingelicht. De griffier geeft, indien er een redelijk vermoeden bestaat van onrechtmatig gebruik of misbruik van de elektronische communicatiemiddelen, opdracht tot het doen van onderzoek. De onderzoeksresultaten worden verstrekt aan de griffier;

Meld incidenten zoals virussen, verlies, diefstal en datalekken

- Het raadslid meldt verdachte activiteiten op haar tablet of verlies of diefstal ervan onmiddellijk bij de servicedesk en de griffier.
- Meld (vermoedelijke) datalekken bij de servicedesk.

Geheimhoudingsplicht

Het raadslid die beschikking krijgt over gegevens waarvan zij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens. Ook als voor wie niet reeds uit hoofde van het ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt. De geheimhoudingsplicht geldt niet voor zover enig wettelijk voorschrift haar tot mededeling verplicht of uit haar taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit (artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht).

Het raadslid gaat zorgvuldig en correct om met de informatie waarover zij uit hoofde van haar lidmaatschap van Raad beschikt en zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie veilig wordt bewaard. Het raadslid maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen (nog) niet openbare informatie.

Het schenden van de geheimhoudingsplicht is een misdrijf (artikel 272 Wetboek van Strafrecht).

Geschenken, diensten, excursies, evenementen en uitnodigingen

De eed of belofte die het raadslid op grond van artikel 14 van de Gemeentewet moet afleggen heeft onder meer betrekking op het geven, aannemen of beloven van giften, gunsten of geschenken. In de gedragscode is uitgangspunt dat geschenken, faciliteiten en diensten niet worden geaccepteerd als hiermee de onafhankelijke positie van het raadslid kan worden beïnvloed. Dat is in ieder geval aan de orde in onderhandelingsituaties. Is daarvan geen sprake dan kunnen om praktische redenen incidentele kleine geschenken (met een geschatte waarde van € 50 of minder) door het raadslid worden aanvaard, echter nooit op het huisadres. Dit is een in de praktijk ontstaan gebruikelijk richtbedrag maar is geen scherpe grens. Er zijn omstandigheden denkbaar waar elk geschenk, ongeacht de waarde, onacceptabel is. Duurdere geschenken worden in elk geval niet aanvaard. Zij worden teruggestuurd of worden eigendom van de gemeente dat zorgt voor een goede bestemming van het geschenk. In een register wordt opgenomen welke geschenken van meer dan € 50 de gemeente heeft aanvaard en welke bestemming daaraan is gegeven. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

Deelname aan excursies en evenementen voor rekening van anderen dan de gemeente maakt het raadslid openbaar binnen één week nadat de excursie, dan wel het evenement heeft plaatsgevonden. Zij maakt daarbij in ieder geval openbaar wie deze kosten voor zijn/hun rekening heeft/hebben genomen. Deze informatie wordt in een openbaar register opgenomen en is via internet beschikbaar. Excursies en evenementen in de hoedanigheid van lid van een politieke partij vallen hier niet onder.

Gebruik van voorzieningen van de Gemeente Assen

Aan raadsleden worden de voorzieningen en andere verstrekkingen in bruikleen geboden die een goed functioneren van raadsleden mogelijk maken. Wat betreft de uitwerking van de principes van dit stelsel zou kunnen worden aangesloten bij de werkwijze in het Voorzieningenbesluit dat geldt voor ministers en staatssecretarissen:

- in beginsel worden voorzieningen en verstrekkingen in bruikleen ter beschikking gesteld;
- indien een voorziening of verstrekking niet in bruikleen ter beschikking kan worden gesteld, wordt de factuur direct ten laste van de begroting van het bestuursorgaan betaald;
- het vergoeden van voorzieningen en verstrekkingen achteraf door het indienen van declaraties, wordt tot een minimum beperkt;
- voorzieningen, verstrekkingen en declaraties worden maandelijks openbaar gemaakt op internet.

Raadsleden verantwoorden zich over hun gebruik van de voorzieningen. Gebruik van voorzieningen en eigendommen van de gemeente ten eigen bate of ten bate van derden is niet toelaatbaar, tenzij dit wettelijk of volgens interne regels is toegestaan.

Declaraties

Een declaratie wordt ingediend door middel van een daartoe vastgesteld formulier. Bij het formulier wordt een betalingsbewijs gevoegd en op het formulier wordt de functionaliteit van de uitgave vermeld. De declaratie wordt door de griffier getoetst. In geval van twijfel over een declaratie wordt deze besproken met de burgemeester. Een raadslid declareert in ieder geval geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

De griffier is verantwoordelijk voor een deugdelijke administratieve afhandeling en registratie van declaraties.

Buitenlandse dienstreis

De gemeenteraad kan een raadscommissie (of een delegatie uit de gemeenteraad) toestemming verlenen voor een excursie of reis naar het buitenland. Die excursie/reis moet zijn georganiseerd door of vanwege de gemeente. De in redelijkheid gemaakte reis- en verblijfkosten komen voor rekening van de gemeente. De gemeenteraad kan aan de toestemming voorwaarden verbinden. Het is overigens zeer onverstandig om eigen mobile devices mee te nemen en te gebruiken voor werk gerelateerde zaken. Indien er buiten de EU gereisd wordt is het raadzaam om digitaal op je hoede te zijn. Controleer bij een buitenlands dienstreis altijd de website Digital Trust Center van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat: <https://www.digitaltrustcenter.nl/informatie-advies/onderweg-en-op-reis>.

Indien een raadslid op uitnodiging van derden een buitenlandse reis maakt, dan meldt zij dit bij de griffier binnen één week na terugkeer in Nederland. Ze meldt in ieder geval wat het doel, de bestemming en de duur van de buitenlandse reis is geweest en wat daarvan de kosten waren.

De griffier legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar. Buitenlandse reizen in de hoedanigheid van lid van een politieke partij vallen hier niet onder.

Werk- en privérelaties

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang, met burgers, ambtenaren, organisaties, collega-volksvertegenwoordigers en politieke ambtsdragers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van belang. In de omgang wordt van een raadslid correct, fatsoenlijk, en respectvol gedrag verwacht dat vrij is van ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend en (seksueel) intimiderend gedrag.

Ongewenst gedrag

Ook binnen de gemeenteraad kan men te maken krijgen met ongewenst gedrag. Te denken valt aan onplezierige blikken, vervelende opmerkingen, onaangename uitspraken, briefjes, pesterijen, ongewenste aanrakingen, soms zelfs aanranding of verkrachting. Dit is onacceptabel. Je kunt proberen de ander duidelijk te maken dat dergelijk gedrag als ongewenst wordt ervaren. Het raadslid kan ook (direct) melding maken bij de griffier of de burgemeester. Bij ongewenst gedrag door de griffier, kan melding gemaakt worden bij plaatsvervangend griffier of de burgemeester. In beide gevallen kan advies en ondersteuning verkregen worden vanuit het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur. Dit team bestaat uit vertrouwenspersonen van de beroeps- en belangenverenigingen van burgemeesters, wethouders en raadsleden en het ministerie van BZK. Deze vertrouwenspersoon denkt mee, adviseert en schakelt waar nodig netwerkpartners in. Dit netwerk van vak-/ambtsgenoten en ervaringsdeskundigen in de regio is beschikbaar voor snelle, praktische adviezen. Ook kunnen experts op het gebied van bijvoorbeeld beveiliging, rechtshulp en nazorg worden ingeschakeld.

(ongewenste) privérelaties

Op het werk als raadslid kan een privérelatie ontstaan, denk hierbij aan een familierelatie, vriendschapsrelatie of liefdesrelatie tussen ambtenaar en raadslid. Daar is in principe niets mis mee. Maar in sommige gevallen kan het integriteitsrisico's, belangenverstremming of andere problemen met zich mee brengen. Denk hierbij aan een liefdesrelatie tussen raadslid en bestuurder. Hier kan bijvoorbeeld de schijn ontstaan van bevoordeling. Het raadslid meldt de relatie tijdig bij de griffier en de burgemeester.

Ook het hebben van bepaalde privécontacten kan ongewenst zijn. Het gaat dan om contacten met personen waarvan je weet dat die min of meer structureel normen en wetten overtreden (en dat soms zelfs ook verheerlijken). Dit geldt ook voor het lidmaatschap van verenigingen of de deelname aan groeperingen met een slechte reputatie die regelmatig in opspraak zijn wegens bijvoorbeeld criminaliteit en vandalisme. Denk hierbij aan een lidmaatschap van een outlaw motorclub. Dit geldt ook als die vereniging of groepering op zichzelf niet verboden is. Openheid is hierbij een kernwaarde. Er kunnen dan zonnodig maatregelen worden getroffen ter bescherming tegen de ongewenste effecten en het risico op ondermijning te verkleinen.

Politieke gevoeligheid

Burgerparticipatie en de mogelijke risico's

Inwoners en partners die actief meedenken en meepraten in besluitvormingsprocessen, dat is burgerparticipatie. Burgerparticipatie komt steeds meer voor, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verlangen een andere rol van de overheid. Zij willen meebeslissen, nemen meer initiatief en vragen om meer invloed. Zij verwachten een overheid die ruimte biedt voor initiatieven vanuit de maatschappij.

Het raadslid stelt, bij het uitvoeren van haar werkzaamheden en het maken van keuzes, het algemeen belang voorop. Het raadslid is zich er ook van bewust dat er enkele risico's zijn:

1. De meest mondige inwoners/ondernemers worden het meest gehoord; de rest (vaak het merendeel) raken ondergesneeuwd en/of gedupeerd.

2. Wederkerigheid. Bij wederkerigheid ontstaat er een (gevoelsmatige) verplichting om een gift te beantwoorden met een tegengift.
3. Doen van toezeggingen. Hier staat ook vaak het individueel belang voorop, namelijk die van de inwoner of ondernemer waaraan de toezegging is gedaan. Als volksvertegenwoordiger dien je je altijd af te vragen waarom je de toezegging doet. Verwacht de inwoner/ondernemer de toezegging als wederdienst? Betreft het hier het algemeen belang of een individueel belang? Brengt de toezegging precedentwerking met zich mee? Welke gevolgen heeft deze toezegging? Er kan met een toezegging eveneens een politiek ambtelijk spanningsveld ontstaan. Ambtenaren werken volgens het door het bestuur vastgesteld beleid en wettelijke regelingen. Ga bij een toezegging dus na of dit niet in strijd is met de werkwijze en beslissingen volgens het huidige beleid en/of wet. Een toezegging die in strijd is met de gebruikelijke werkwijze kunnen vervelende situaties opleveren bij de ambtenaren die het beleid uitvoeren c.q. controleren.

Raadsleden opereren vaak in diverse (boven)lokale netwerken. Deze netwerken dragen bij aan het geworteld zijn van de politieke ambtsdrager. Tegelijkertijd ontstaat hierdoor het risico dat politieke ambtsdragers vanuit het gevoel van sympathie en loyaliteit, de belangen van de eigen netwerken vooropstellen ten koste van het algemeen belang. De schijn van oneigenlijke beïnvloeding kan snel gewekt zijn. Dit maakt duidelijk dat het nadenken over de eigen integriteit verder gaat dan het beoordelen van individuele handelingen. Het vraagt ook dat politieke ambtsdragers zich bewust zijn dat zij altijd verbonden zijn met professionele en persoonlijke netwerken. En dat deze netwerken 'onbewust' een invloed kunnen hebben op de keuzes en acties van de politieke ambtsdrager, die mogelijk tot een schending leiden. Dit risico van 'netwerkcorruptie' kan de integriteit en de kwaliteit van het lokaal bestuur onder druk zetten.

Ondermijning

Wanneer de grens tussen de bovenwereld, waaronder het openbaar bestuur, en de onderwereld met elkaar verweven raken, is er sprake van ondermijning. Al jaren vormt ondermijning een groot probleem in Nederland. Als volksvertegenwoordiger kun je benaderd worden voor criminele activiteiten. Dit hoeft niet altijd even duidelijk en zichtbaar te zijn. Met ondermijning van het openbaar bestuur wordt bedoeld dat criminelen of criminele organisaties zich mengen met het openbaar bestuur en daarmee besluitvorming beïnvloeden. Onder ondermijning wordt ook criminaliteit verstaan die gebruik maakt van de overheid of het bevoegd gezag. Bijvoorbeeld criminelen die een vergunning of subsidie aanvragen voor een op het eerste gezicht normale activiteit maar die uiteindelijk bedoeld is om bijvoorbeeld geld wit te wassen. Ongewild faciliteert het bevoegd gezag met het afgeven van zo'n vergunning of subsidie de criminaliteit. Een ander voorbeeld is dat de volksvertegenwoordiger een toezegging doet aan een, op het eerste gezicht, keurige ondernemer, die zich achteraf met criminele activiteiten bezig houdt. Er kan vervolgens sprake zijn van wederkerigheid, waarna je als volksvertegenwoordiger gemakkelijk ongewild betrokken raakt bij ondermijning via bijvoorbeeld bedreiging of omkoping. Daarnaast is het belangrijk dat de volksvertegenwoordiger alert is op het verrichten van nevenfuncties voor dubieuze bedrijven of instellingen.

Om te voorkomen dat de overheid met criminele ondernemers betrekkingen aangaat, is er de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). Bij overheidsopdrachten zowel boven als onder de Europese aanbestedingsdrempel is het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA) verplicht. Dit is een eigen verklaring over de financiële toestand, de bekwaamheden en de geschiktheid van ondernemingen voor een aanbestedingsprocedure. Mocht er bij een aanbesteding toch twijfel zijn over de integriteit van een ondernemer dan kan op basis van de wet Bibob de integriteit van ondernemers worden gecontroleerd. Hierdoor kunnen (of moeten) sommige gegadigden voor een overheidsopdracht worden uitgesloten.

Blijf als volksvertegenwoordiger dus altijd op je hoede en meld signalen van ondermijning altijd bij de griffier en de burgemeester. Indien er sprake is van een strafbaar misdrijf, wordt melding bij de politie gemaakt.

Uitvoering gedragscode

De burgemeester heeft de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van haar gemeente te bevorderen (Art. 170 lid 2 Gemeentewet). Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk belegd. De burgemeester hoeft hier niet alleen voor te staan. Een daartoe aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon (bijvoorbeeld de griffier) kan hier in relatie tot de gemeenteraad

eveneens een belangrijke rol in spelen. Goed denkbaar is ook dat de gemeenteraad met de burgemeester nadere afspraken maakt over de werkwijze die wordt gevolgd ingeval zich een incident of een vermoeden van een integriteitsschending voordoet. Dat geeft houvast en rust op het moment dat er gehandeld dient te worden. De gemeenteraad kan zelf onderling ook afspraken maken over hoe je elkaar aanspreekt.

De gemeenteraad bevordert de eenduidige interpretatie van de gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode voorzien zij daarin. Op voorstel van de burgemeester maakt de gemeenteraad in ieder geval afspraken over:

- de periodieke bespreking van het onderwerp integriteit in het algemeen en van de gedragscode in het bijzonder. Te denken valt aan een aantal keren per raadsperiode, zowel met de volksvertegenwoordiging als binnen het bestuur;
- de aanwijzing van contactpersonen of aanspreekpunten integriteit;
- Bovengenoemde afspraken maken deel uit van deze gedragscode.

Integriteitsonderzoek

Bij (vermoeden) van een integriteitsdilemma of -schending wordt melding gemaakt bij de griffier en de burgemeester. Indien het een integriteitsschending betreft van een raadslid ten opzichte van een ambtenaar, vindt intern beraad plaats met de lokale driehoek (griffier, burgemeester en gemeentesecretaris). Hierbij kan advies en ondersteuning verkregen worden vanuit de politieke partij en/of het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur.

Ook kan kosteloos advies worden ingewonnen bij het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers (SIPA). Zij adviseren over de aanpak van vermoedens van integriteitsschendingen door politieke ambtsdragers en de manier waarop een integriteitsonderzoek dient te verlopen.

In het geval van een integriteitsonderzoek door een extern bureau wordt alleen gebruik gemaakt van gecertificeerde onderzoeksbureaus.

*Vastgesteld door Gemeenteraad
Vastgesteld op 14 april 2022*